

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Економічний факультет
(назва інституту, факультету)

Обліку і оподаткування
(повна назва кафедри)

ДИПЛОМНА РОБОТА

бакалавр
(освітній рівень)

на тему:

**«МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ В
БАНКУ»**

Виконав: студент IV курсу,
групи ОО - 42
спеціальності
071 Облік і оподаткування
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Ласяк Назар Русланович
(прізвище та ініціали студента)

Керівник к.е.н. доцент Гнатюк Т.М.
(прізвище та ініціали)

Рецензент к.е.н. доцент Ціжма Ю.І.
(прізвище та ініціали)

Івано-Франківськ - 2021 р.
Державний вищий навчальний заклад

“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Факультет Економічний факультет

Кафедра обліку і аудиту

Освітній рівень бакалавр

Напрямок підготовки (Спеціальність) 071 Облік і оподаткування

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ (підпис)

Баланюк І.Ф.

(прізвище, ініціали) “12” жовтня 2020 р.

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Ласяка Н.Р.

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Методика обліку та аудиту касових операцій в банку

керівник роботи кандидат економічних наук, доцент Гнатюк Т.М. (
прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Перелік питань, які потрібно розробити: дослідити сутність і теоретичні основи касових операцій в банку; розглянути організацію касової роботи в національних банках; вивчити організацію контролю касових операцій в банківських установах; розглянути правові аспекти організації касового обслуговування в банку; вивчити особливості обліку касових операцій в АТ КБ «ПРИВАТБАНК»; розглянути методику проведення аудиту касових операцій в АТ КБ «ПРИВАТБАНК»; запропонувати напрями вдосконалення організації касових послуг; розробити заходи щодо підвищення якості здійснення касових операцій.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
-------	---------------------	-------------------------------	----------

1	РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ	19.02.2021 р.	Виконано
2	РОЗДІЛ 2. ДІЮЧА ПРАКТИКИ ОБЛІКУ КАСОВОЇ РОБОТИ В БАНКУ	16.03.2021 р.	Виконано
3	РОЗДІЛ 3. АУДИТ КАСОВИИХ ОПЕРАЦІЙ В БАНКУ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КАСОВИХ ОПЕРЦІЙ	16.04.2021 р.	Виконано

В БАНКУ

Студент _____ Ласяк Н.Р.

(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Гнатюк Т.М.

(підпис) (прізвище та ініціали)

Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
ПОДАННЯ

**ГОЛОВІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ**

Направляється студент _____ до захисту випускної роботи за
(прізвище та ініціали)
напрямом підготовки/спеціальністю _____
(шифр і назва напрямку підготовки/спеціальності) На
тему: _____
(назва теми)

Випускна робота додається.

Директор інституту, декан факультету _____
(підпис)

Довідка про успішність

_____ за період навчання в інституті, на факультеті
(прізвище та ініціали студента)
_____ з 20____ року до 20____ року повністю
виконав навчальний план за напрямом підготовки, спеціальністю з таким розподілом оцінок
за:

національною шкалою: відмінно _____%, добре _____%, задовільно _____%; шкалою ЄКТС: А
_____%; В _____%; С _____%; D _____%; E _____%. Секретар інституту, факультету

_____ (підпис) (прізвище та ініціали) **Висновок керівника випускної
роботи**

Студент (ка) _____

Керівник роботи _____ (підпис) “ _____ ” 20 ____ р.

Висновок кафедри про випускну роботу

Випускна робота розглянута. Студент
(ка) _____ (прізвище та ініціали)
допускається до захисту даної роботи в Екзаменаційній комісії.
Завідувач кафедри

(назва)

(підпис) (прізвище та ініціали)
“ _____ ” 20 ____ р.

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника»
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

Наукового керівника, к.е.н., доцента Гнатюка Т.М.

на дипломну роботу бакалавра ОО-42

Ласяк Н.Р.

на тему : «Методика обліку та аудиту касових операцій в банку»

Банківські операції виступають першоосновою функціонування банківської установи. Від якісного обслуговування платіжного обігу клієнтів залежать робота банківської структури. В результаті здійснення своєчасного касового обслуговування банки забезпечують збереження коштів клієнтів та сприяють додержанню емісійно-касової дисципліни.

Касові операції належать до найбільш трудомістких операцій в банківській установі та потребують посиленого контролю. Конкуренція на ринку банківських послуг спонукає комерційні банки підвищувати якість касового обслуговування клієнтів. Вивчення методики обліку і аудиту касових операцій та формування практичних рекомендацій щодо їх удосконалення виступає актуальним науковим дослідженням.

В роботі досліджено сутність і теоретичні основи касових операцій в банку; розглянуто організацію касової роботи в національних банках; вивчено організацію контролю касових операцій в банківських установах; розглянуто правові аспекти організації касового обслуговування в банку; вивчено особливості обліку касових операцій в АТ КБ «ПРИВАТБАНК»; розглянуто методику проведення аудиту касових операцій в АТ КБ

«ПРИВАТБАНК»; запропоновано напрями вдосконалення організації касових послуг; розроблено заходи щодо підвищення якості здійснення касових операцій.

У дипломній роботі доцільно було надати більш ґрунтовні практичні рекомендації щодо удосконалення методики обліку касових операцій. Відмічені недоліки і зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дипломної роботи.

Загальний висновок: дипломна робота Ласяк Н.Р. на тему: «Методика обліку та аудиту касових операцій в банку» виконана відповідно до вимог кафедри обліку і оподаткування ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Робота може бути допущена до захисту, а її автор заслуговує на присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 – “Облік і оподаткування”.

Науковий керівник:

к.е.н., доцент,

кафедри обліку і оподаткування

ДВНЗ “Прикарпатський національний

університет ім. В. Стефаника” Гнатюк Т.М. “___” _____ 2021 р.

РЕЦЕНЗІЯ

НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ

студента четвертого курсу групи ОО -42

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Ласяк Н.Р.

на тему: «Методика обліку та аудиту касових операцій в банку»

Актуальність теми. Операції з касового обслуговування посідають вагоме місце в діяльності комерційних банків України. У зв’язку зі збільшення кількості банків-конкурентів на ринку актуальною є правильність щодо організації процесу касових операцій клієнтів банків. Саме тому дослідження методики обліку і аудиту касових операцій в банку є актуальним питанням.

Основною метою роботи є наукове обґрунтування теоретико методологічних підходів та опрацювання проблем щодо удосконалення методики обліку та аудиту касових операцій в банківських установах.

Об’єктом дослідження є касові операції банківських установ. *Предметом дослідження є* теоретичні та організаційно-методичні засади забезпечення системи обліку та аудиту діяльності банківських установ, що виникають в процесі здійснення касових операцій. *Самостійні розробки і пропозиції автора.*

Дипломна робота є самостійним дослідження автора з обраної тематики. Слід відзначити належне оформлення дипломної роботи, послідовність та логічність викладення матеріалу; повноту, достовірність інформації; використання діаграм, рисунків та таблиць, що полегшує сприйняття матеріалу, посилює його доказовість.

Загальний висновок: дипломна робота Ласяк Н.Р. на тему: «Методика обліку та аудиту касових операцій в банку» є завершеним, самостійно проведеним науковим дослідженням, має наукову і практичну цінність, за змістом та оформленням відповідає вимогам МОН України, а її автор заслуговує на присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 – «Облік і оподаткування»

Рецензент:

к.е.н., доцент,

доцент кафедри теоретичної

і прикладної економіки

ДВНЗ «Прикарпатський національний

університет ім. В. Стефаника» Ціжма Ю.І. “19” травня 2021 р.

2

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ	6
1.1. Касові операції в системі касового обслуговування	6
1.2. Особливості організації касової роботи в банківських установах	9
1.3. Організація контролю за касовими операціями	16
РОЗДІЛ 2 ДІЮЧА ПРАКТИКИ ОБЛІКУ КАСОВОЇ РОБОТИ В БАНКУ.....	23
2.1. Правові основи організації касових операцій банку	23
2.2. Економічна характеристика АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	29
2.3. Методика обліку касових операцій в АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	36
РОЗДІЛ 3 АУДИТ КАСОВИИХ ОПЕРАЦІЙ В БАНКУ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ В БАНКУ.....	38
2.3. Методика організації аудиту касових операцій в АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	38
3.2. Напрями вдосконалення ефективності організації касових операцій	43
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	61

3

Актуальність теми дослідження. Касові операції посідають важливе місце в банківській діяльності. З них розпочинається співпраця з клієнтами банківської установи. Касові операції відіграють провідну роль у перебігу економічних процесів як на макрорівні, так і на мікрорівні. Саме ці банківські операції є першоосновою функціонування банківської установи. Оскільки саме з цих операцій розпочинається співпраця та взаємодія з клієнтами. Від якісного та ефективного обслуговування платіжного обігу клієнтів залежать робота банківської установи.

Обов'язком банківської установи є якісне та повсякденне касове обслуговування клієнтів. Банківські установи в процесі здійснення своєчасного касового обслуговування забезпечують збереження коштів клієнтів та сприяють додержанню емісійно-касової дисципліни.

Касові операції в банківській установі становлять значний обсяг роботи та відносяться до найбільш трудомістких операцій. Ці операції потребують посиленого контролю, який реалізується шляхом проведення постійних ревізій.

Конкуренція на ринку банківських послуг спонукає комерційні банки удосконалювати якість касового обслуговування і тим забезпечувати собі нарощення та збереження клієнтської бази. Якість послуг, які надають касові працівники залежить від технічного забезпечення. Саме тому, з метою покращення банківських послуг слід створити ефективну організацію касових операцій та постійно оновлювати технічне забезпечення.

Огляд літератури з теми дослідження. Дослідженням проблем організації касових операцій та їх вдосконалення займаються вітчизняні і зарубіжні вчені: Л. Д. Батракова, С. Головка, В. М. Жуков, Л. М. Кіндрацька, О. Г. Корнева, Н. Б. Литвин, А. М. Мороз, М. І. Романова, М. В. Сало, Г. І. Устюгова, О. В. Яворенко та інші. Дослідження торкнулись теоретичних засад касових операцій та проблем і напрямків вдосконалення якості касових послуг.

4

Постійне впровадження новітніх технологій в діяльність банківських установ створює необхідність подальших розробок та доопрацювань щодо якісного вдосконалення касового обслуговування клієнтів.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є дослідження основних аспектів організації касової роботи банківських установ та вивчення методики обліку та аудиту в процесі її здійснення.

Для досягнення поставленої мети визначено наступні науково-практичні завдання:

- дослідити сутність і теоретичні основи організації касових операцій в банку;
- розглянути організацію касової роботи в національних банках; - вивчити організацію контролю касових операцій в банківських установах; - розглянути правові аспекти організації касового обслуговування в банку;
- вивчити особливості обліку касових операцій в банківських установах; - розглянути методику проведення аудиту касових операцій в банку; - запропонувати напрями вдосконалення організації касових послуг; - розробити заходи щодо підвищення якості здійснення касових операцій.

Об'єкт та предмет дослідження.

Об'єктом дослідження є касові операції банківських установ. Предметом дослідження є теоретичні та організаційно-методичні засади забезпечення системи обліку та аудиту діяльності банківських установ, що виникають в процесі здійснення касових операцій.

Методи дослідження. Для досягнення мети в дипломній роботі застосовані загальнонаукові методи дослідження: теоретичного узагальнення, систематизації (при дослідженні сутності касових операцій); спостереження (в процесі дослідження касового обслуговування), методи узагальнення та деталізації, індуктивний метод (при систематизації інформації для проведення дослідження) і дедуктивний метод (у ході теоретичного осмислення проблем касового обслуговування).

5

Інформаційна база роботи. Теоретико-методологічну основу дипломної роботи становлять наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених та практичні рекомендації спеціалістів з питань касового обслуговування в банківських установах. Фактологічну основу дослідження становлять закони України, постанови і декрети Кабінету Міністрів України, укази Президента України, нормативні документи Національного банку України, звітність і документація АТ «Приватбанк»

Наукова новизна роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням організації касового обслуговування в банку.

- уточнено та доповнено сутність касових операцій банку. Запропоновано визначити касові операції як операції з видачі, приймання та обміну готівки, а саме не придатних та виведених з обігу банкнот і монет на придатні; вилучення сумнівних грошей, прийом на інкасо, а також операції з обміну валюти.

- визначено роль касових операцій в діяльності банківських установ. Доведено, що за допомогою якісних та доступних касових операцій, банківські установи можуть збільшувати клієнтську базу, при цьому зростає їх конкурентоспроможність і збільшується прибутковість.

- запропоновано для покращення та полегшення роботи касирів при обслуговуванні клієнтів використання електронного касира. Електронний касир буде зручним у використанні і підвищить безпеку при здійсненні касових операцій з готівкою.

Практичне значення роботи полягає у тому, що результати дослідження можуть використовуватись в практичній діяльності банків щодо вдосконалення організації касового обслуговування, що в своє чергу дозволить підвищити ефективність касових операцій в банківській діяльності.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 60 сторінок. Дипломна робота містить 6 таблиць, 5 рисунків, список використаних джерел включає 89 найменувань та викладений на 7 сторінках.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ

6

1.1 Касові операції в системі касового обслуговування

Касові операції в банку становлять значний обсяг роботи. Саме контроль стану операцій з готівкою покладено на банківську систему України. Кожен банк самостійно визначає кількість касових працівників та структуру операційної каси необхідну для належного забезпечення касового обслуговування.

Касове обслуговування визначається як сукупність банківських операцій, які пов'язані з прийняттям готівкових коштів від клієнтів, зарахування їх на банківські рахунки та видача через касу банку відповідно до розпоряджень клієнтів [71, с. 57].

Касове обслуговування виступає системою послуг з видачі, приймання та

обміну готівки, наводить вчена Н. Б. Литвин [36, с. 169].

М. І. Романова та Ж. В. Устюгова визначають касові операції як операції банків щодо прийняття та видачі цінностей та грошових коштів клієнтам банків [68, с. 61].

М. І. Мороз вважає, що касові операції - це операції, що полягають у постійному русі грошових коштів по рахунках клієнтів через касу банків згідно їх доручень [45, с.130].

Касові операції – це операції, які відбуваються шляхом списання коштів із поточного рахунку клієнта з подальшим переведення в готівку та видачею йому відповідної готівкової суми (видаткові касові операції) та з переведення готівки в безготівкові платіжні засоби, а також зарахування на поточний рахунок коштів, отриманих від клієнта готівкових коштів, так трактує дане визначення вчений В. І. Міщенко [44, с. 147].

На нашу думку, під касовими операціями слід розуміти операції з видачі та приймання готівки, а також операції з обміну та вилучення готівки у разі її непридатності в обігу та операції з обміну валюти.

Більшість розрахунків між юридичними особами здійснюється саме у безготівковій формі [30, с. 126].

⁷ Готівкові розрахунки – це платежі в готівковій формі юридичними та фізичними особами за реалізовану продукцію (товари, послуги, виконанні роботи) [52].

За допомогою належним чином організованого касового обслуговування банком своїх клієнтів можна регулювати кількість готівкових грошей в обігу. Банківські установи здійснюють обслуговування готівкового обігу в країні, а саме: перерахунок грошових коштів, перевезення готівки, вилучення з обігу неплатіжних та зношених грошей.

Незважаючи на стрімкий розвиток технологій і безготівкових розрахунків, значна частка в грошовому обігу України припадає ще готівкові кошти. Проте з кожним роком в Україні більшість фізичних осіб та юридичних надають перевагу безготівковим розрахункам.

При касовому обслуговуванні банк виступає посередником у платежах.

Посередництво полягає у здійсненні розрахунків між усіма вітчизняними та міжнародними суб'єктами господарювання в результаті перерахування коштів. Надійність та швидкість платежів є надзвичайно важливими фактором для

ефективного функціонування національної економіки. Оперативність здійснення банківських платежів має вплив на фінансове становище всіх суб'єктів господарювання.

Банківські установи повинні своєчасно та надійно перераховувати кошти за призначенням, а платник забезпечити спроможність виконати свої фінансові зобов'язання. Тому банківські установи повинні забезпечувати надійний контроль щодо здійснення платежів. Для цього вони повинні в своїй роботі використовувати сучасні форми електронної комунікацій [3, с. 17-18].

Завдяки банківським установам як організаторам розрахунків скорочуються затрати пов'язані із здійсненням платежів та прискорюється оборот грошових коштів.

Комерційні банки при обслуговуванні клієнтів повинні дотримуватись емісійно-касової дисципліни та фінансової політики НБУ. Національний банк України як організатор грошового обігу тісно взаємодіє з комерційними банками (рис. 1.1).

НБУ забезпечує необхідну кількість грошей в обігу. Може здійснювати емісію коштів, як в безготівковій формі так і в формі готівки. У

⁸ безготівковій формі емісія відбувається із застосуванням таких каналів, як: валютний, фондовий, кредитний, а емісія готівкових грошей - виключно шляхом в обміну на безготівкові. Для підкріплення готівковою масою комерційні банки надсилають заявки засобами електронного зв'язку до НБУ.

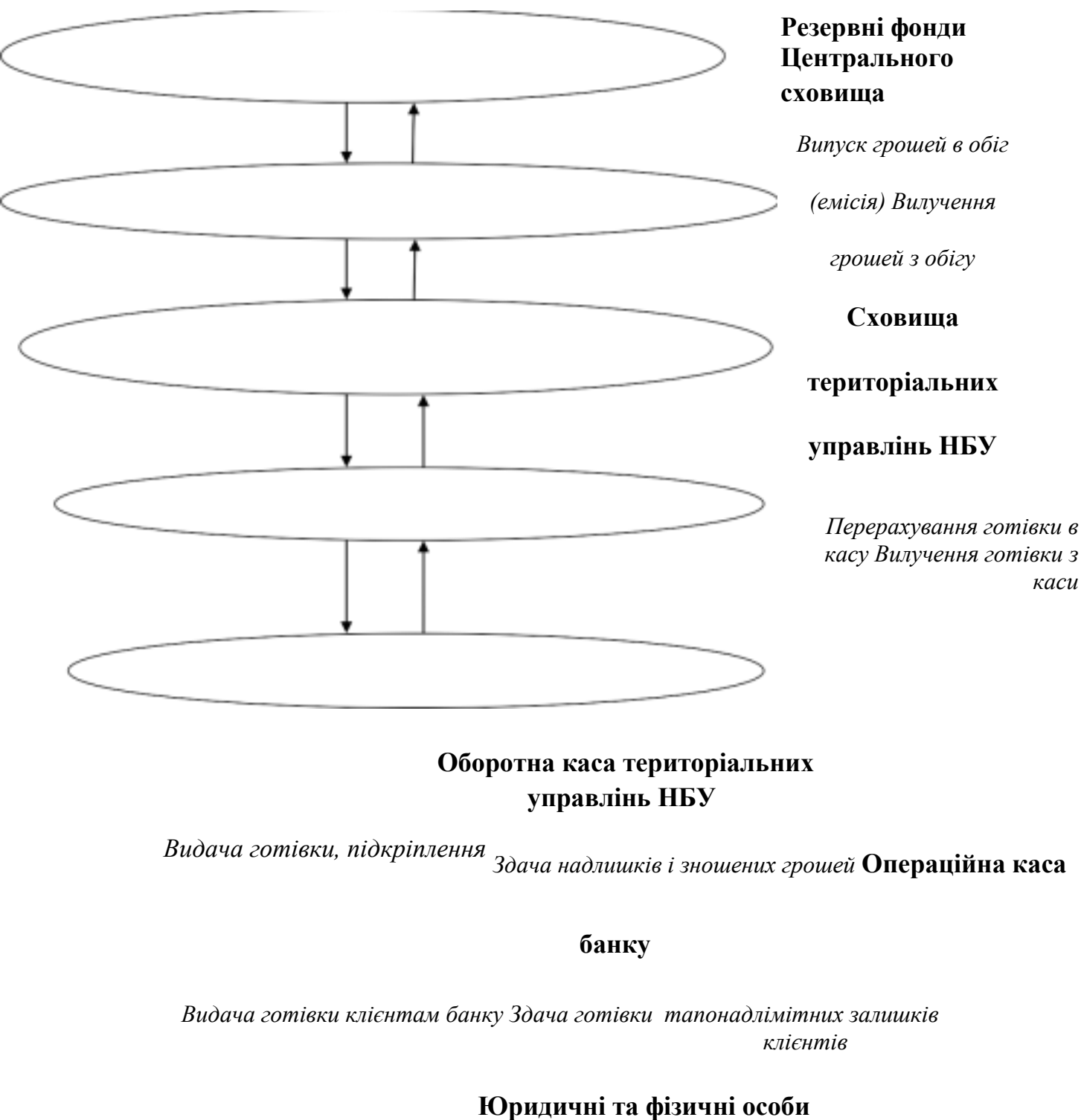

Рис. 1.1. Порядок обігу касової готівки в Україні [76]

На рисунку 1.1 зображено як відбувається підкріплення операційної каси комерційного банку з оборотної каси територіального управління НБУ. Для здійснення розрахунково-касового обслуговування клієнтів банки бути забезпечені готівковими коштами. Розрахункове обслуговування клієнтів здійснюється через операційну касу банку. Банківські установи повинні мати спеціальне приміщення, в якому зберігаються готівкові кошти, цінні документи, бланки суворої звітності та

Відповідальність за касову роботу в банках несуть керівники банку, завідувач сектору касових операцій і головний бухгалтер.

Касові операції посідають важливе місце в банківській діяльності. Вони перебувають у тісному взаємозв'язку з іншими операціями в банку. Зростання обсягів касових операцій є одним із способом збільшення доходів та підвищення рентабельності банківської установи. Неналежним чином здійснені розрахунково-касові операції розбалансовують грошовий оборот в економічній системі, що негативно впливає на всі економічні процеси в країні.

Банківські установи, які надають послуги якісно та швидко підвищують рівень довіри, що сприяє нарощенню клієнтської бази.

1.2 Особливості організації касової роботи у банківських установах

Порядок здійснення касових операцій в банківських установах регламентується Інструкцією «Про касові операції в банках України». Інструкція розроблена відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» та регламентує [22]:

- порядок здійснення касових операцій;
- порядок проведення емісійних операцій;
- інкасації грошової виручки;
- операції з іноземною валютою;
- операцій з дорогоцінними металами;
- операції з валютою;
- обмінні операції,
- перевезення та пересилання цінностей,
- контроль за операціями з готівкою;
- вимоги емісійно-касової дисципліни в банківських установах.

При проведенні касових операцій банківські установи дотримуються вимог:

- приймання готівки супроводжується прибутковим ордером та випускається у двох примірниках;
- квитанція видається клієнту після надходження грошей в касу

¹⁰ банківської установи; - контролер повинен вести касовий журнал видатків каси;

- всі видаткові касові операції підлягають посиленому контролю.

Такий контроль здійснюється з метою:

- запобігання оплаті невірно оформлених документів;
- виключення надходження видаткових документів до каси неперевіраних

контролерами та операційними працівниками; · запобігання внесення

виправлень і дописів у касові документи та журнали та документи;

Порядок подачі контролером у касу банку касових видаткових документів для здійснення оплати визначає головний бухгалтер.

В структуру операційної каси можуть входити: видаткова каса, прибуткова каса, вечірня каса, перерахункова каса. [25, с. 115]. Відповідальність за зберігання цінностей, грошових коштів та документів, що зберігаються в сховищах банку несуть керівник банку та завідувач каси. Видача та прийом готівки в банку здійснюється за встановленими документами. Прибутково-видаткові каси являють собою об'єднані каси, що можуть створюватись в банківських установах. Ці каси здійснюють і прийом, і видачу готівки.

Прийом готівки здійснюється відповідно до таких документів: –

- заява на внесення готівки в касу;
- повідомлення;
- прибуткові касові ордери.

Заява на прийом готівки є документом відповідно до якого здійснюється прийом грошей від клієнтів банку, які зараховуються на рахунки. Готівка приймається від фізичних та юридичних осіб.

Повідомленням проводяться платежі населення. Всі інші надходження оформляються прибутковими касовими ордерами.

Значні обсяги готівки проходить через касу відповідно до заяви про внесення готівки.

Уповноважені працівники в банківській установі перевіряють наявність та правильність зазначених реквізитів. До таких реквізитів належить: сума

¹¹ цифрами та прописом, номер рахунку, назва установи, яка вносить кошти. В випадку вірно оформлених документів заява, квитанція та ордер передаються в

касу. Касир повинен перевірити наявність підписів працівників і звірити їх зі зразками. Тоді визиває особу, яка вносить готівку і перелічує її.

Звіряється касовими працівниками сума, яка зазначена в документі із наявною сумою та поаркушно перераховуються кошти отримані від клієнта. При умові що перевірені суми співпадають, касир підписує квитанцію та ставить відбиток печатки. Квитанція видається особі, що вносила кошти. Заява залишається в касира. Вона буде свідченням внесення готівки в касу. Квитанція повертається клієнту банку та виступає свідченням внесення готівки в касу. Ордер надходить уповноваженому працівнику, який веде касовий журнал.

Коли всі записи здійснені, касові документи оформлені кошти надходять власникам рахунків. Свідченням цієї касової операції є виписка, що видається власнику рахунка. В касовому журналі реєструються суми грошей, які приймалися протягом дня.

Касир протягом робочого дня згідно з прибутковими документами веде облік прийнятих та зданих грошових сум в журналі обліку прийнятих та виданих грошових коштів та цінностей. В кінці робочого дня потрібно скласти довідку касира прибуткової каси щодо суми прийнятих грошових коштів та прибуткових документів. Довідка підписується касиром та здійснюється звірка оборотів із записами здійсненими в касових журналах. В цьому полягає внутрішній банківський контроль за касовими операціями.

Готівкові кошти, що протягом дня надійшли в касу формуються касиром в пачки та з прибутковими документами, довідкою касира прибуткової каси здаються під розписку завідувачу сектору касових операцій. Завідувач сектору проводить звірку сум та документів із відповідними записами.

Ведення журналу обліку прийнятих і виданих грошей є свідченням здійснення внутрішнього контролю касових операцій. Готівкові кошти, які надходить у касу банку оприбутковується і зараховується на синтетичні балансіві рахунки або рахунки контрагентів [52].

Завідувач сектором касового обслуговування здійснює видачу касирам готівки для здійснення видаткових. Касир робить записи в книзі обліку

¹² виданих і прийнятих грошей та цінностей, але завжди вказує залишкові суми.

Працівник, який видає готівку перевіряє наявність зазначеної в касових документах суми на поточному рахунку клієнта та порівнює підпис із зразками. Касовий працівник в кінці дня перераховує наявність готівки в касі та звірює її з

прийнятими грошима та виданими протягом одного операційного дня і складає відповідну довідку. Також проводиться звірка підсумкових оборотів із записами в касових журналах операційних працівників. Завідувач сектору касових операцій отримує видаткові касові документи і залишки грошей поточного операційного дня разом із довідкою касира під розписку в книзі обліку прийнятих та виданих грошей (цінностей). Пакування готівки здійснюється на підставі отриманих чеків від контрагентів.

Підготовлені мішки для видачі пломбуються, зазначається сума і дата, підпис касира та іменний штамп. Ці грошові кошти приймаються завідувачем сектору касових операцій від касового працівника. В книзі обліку прийнятих і виданих грошей зазначається ця операція підписом.

Клієнт повинен відкривати мішок тільки в присутності банківського працівника в спеціально відведеному місці.

Керівник каси перевіряє всі касові документи та зведені довідки. Обов'язково ним звіряється відповідність кількості зданих документів касирами та суми готівки з відомостями в довідці. Також завіряються суми касових оборотів, які позначені у довідках касирів та операційними працівниками.

Завідувач сектору про обороти касових операцій після перевірки складає зведену довідку. Довідка містить дані звітних довідок та записів у журналі про суми грошей, прийнятих касою перерахунку.

Залишок каси виводять виходячи із записів в книзі обліку готівки операційної каси та цінностей загальної суми витрат та приходу готівки. Для формування папки касові документи групують за балансовими рахунками і окремо за видатковими та прибутковими операціями. Підсумкові дані за допомогою комп'ютера підраховуються і роздруковуються звіти, які підписуються працівником, який рахував. Згодом

¹³ формується папка На папці ставиться штамп або наклеюють ярлик (рис.1.1)

Найменування банківської установи Термін зберігання

Касові документи
За «_»_20 р.

Д-т «1001» шт. грн.
К-т «1001» шт. грн

Завідувач каси Касир банку

**Рис. 1.1. Зразок ярлика на папці із касовими
документами [28, с. 140]**

В кінці операційного дня приймання грошових коштів від суб'єктів господарювання та населення здійснюють вечірні каси. Працівники вечірніх кас видаткових операцій не проводять.

Бухгалтер-контролер здійснює за прибутковими операціями функції операційного працівника. Згідно чинних вимог касового обслуговування з бухгалтером-контролером укладається угода про матеріальну відповідальність. Від імені установи банку він підписує прибуткові документи і супровідні відомості до сумок, які здаються інкасаторами.

Порядок прийому грошей та ведення документів вечірньої касою є регламентований. Особа, яка здає готівку, повинна заповнити прибутковий документ. Цей документ пред'являється бухгалтеру-контролеру. Який перевіряється та передається касиру. Касир підписує заяву, квитанцію, ордер і проставляє відбиток штампу «Вечірня каса». Квитанція завірена підписами касира та бухгалтера, а також засвідчена відбитком штампа вечірньої каси передається особі, яка здала готівку.

При завершенні прийому грошей касир та бухгалтер здійснюють перевірку сум касового журналу з прибутковими документами та проставляють підписи в журналі.

Вечірня каса в кінці роботи всі гроші, прибуткові касові документи, касовий журнал, штамп зачиняють на два ключі в сейф, який опечатують¹⁴ спеціальними та здають під охорону. Наступного робочого дня працівники вечірньої каси відкривають сейф, знімають його з охорони і передають гроші та прибуткові документи завідувачому сектору касових операцій. Бухгалтер – контролер після звірки передає касовий журнал головному бухгалтеру [25, с. 120].

Діяльність вечірніх кас пов'язана із касами перерахунку. Каси перерахунку здійснюють прийом вечірньої каси і перераховують готівку. З касирами укладаються угоди про повну матеріальну відповідальність.

Контролери бригад здійснюють прийом від працівників вечірньої каси накладних та сумок готівки. Сумки з готівкою приймаються під розписку в довідці

щодо прийняття вечірньої каси та протягом дня зберігають в призначеному місці. Контролер при видачі касовому працівнику сумки для перерахування грошей записує її номер в контрольну відомість. Касовий працівник відкриває сумку виключно під наглядом контролера, виймає гроші, чеки та передає сумку контролеру. Контролер перевіряє чи сумка пуста. Касир перераховує суму, а контролер звіряє чи вона співпадає з супровідною відомістю. Відомість підписується касиром, а гроші зберігаються під замком у призначеному місці. При виявленні недостачі або надлишку грошей складається акт та підписується касиром та контролером на лицьовій стороні супровідної відомості.

Зведені відомості передаються касовому працівнику, який очолює касу перерахунку, який передає документацію обліково-операційним працівникам для запису результатів в касовому прибутковому журналі для відображення в бухгалтерському обліку.

Головний бухгалтер проводить остаточний контроль вечірньої каси. Супровідні відомості та зведені разом з довідкою про загальну суму виручки, що здали інкасатори за журналом обліку прийнятих мішків та сумок з готівкою, порожніх сумок, довідкою про видані сумки підшивають до касових документів дня.

Грошовий чек – основний документ для отримання готівки. Для внутрішньо банківських операцій використовують видатковий касовий ордер. Відповідальний за видачу готівки по чеках працівник перевіряє наявність ¹⁵ необхідної суми на поточному рахунку та достовірність чека, порівнюється печатка, підпис із зразкам.

В банківській системі все частіше касовий апарат здійснює приймання та видачу готівки. Робота касового апарату здійснюється в окремих, спеціально обладнаних приміщеннях.

Існують і вимоги до робочого місця касових працівників, яке повинно бути спеціально обладнане. Касири, що здійснюють валютно-обмінні операції повинні бути забезпечені спеціальним обладнанням для визначення справжності іноземної валюти та спеціальними довідниками. Касири зобов'язані знати основні елементи захисту валют та терміни обігу та обміну банкнот іноземної валюти, що вилучаються банками-емітентами [24].

Банківські установи, здійснюючи касове обслуговування клієнтів повинні дотримуватись емісійно-касової дисципліни. Саме тому робоче місце касового

працівника повинне бути оснащено спеціальним обладнанням.

Банківські установи протягом робочого дня зобов'язані також безкоштовно здійснювати обмін пошкоджених банкнот та монет та передавати в НБУ не придатні до обігу. Якщо банкноти є справжніми, то їх обмін не відображається в обліку.

Протягом робочого часу банківські установи здійснюють безперебійно касове обслуговування клієнтів:

- здійснюють видачу готівки з карткових рахунків та поточних рахунків фізичним та юридичним особам;
- приймають готівку клієнтів банку;
- приймають платежі на рахунки.

В процесі діяльності банки розробили внутрішні положення, які забезпечують організацію роботи касової роботи та особливості здійснення касових операцій. В положеннях щодо проведення контролю зазначають: - процедуру контролю за касовими операціями;

- процедуру зведення цінностей та залишків готівки в операційній касі банку;

- умови забезпечення схоронності цінностей та готівки;
- відповідальних осіб за сховища та організацію їх роботи;
- роботу операційної каси в післяопераційний та операційний час;
- процедуру приймання, видачі, зберігання цінностей та готівки в операційній касі;
- облік та зберігання печаток, штампів та пломб;
- внутрішнього переміщення цінностей та готівки між підрозділами банку;

- процедуру підкріплення готівкою масою власних філій [20].

Комерційні банки постійно здійснюють прогноз та аналіз готівкового обігу, який застосовується в НБУ для прогнозування основних макроекономічних показників в сфері грошового обігу. Національний банк України виступає регулятором обсягу готівкової маси на національному рівні [49].

Із зазначеного можна виділити основні завдання банківських установ в сфері готівкового обігу:

- обов'язкове виконання законів та нормативно-правових актів у сфері

готівкового обігу;

- контроль за цільовим витрачанням готівкових коштів;
- дотримання вимог щодо здійснення емісійної та касової роботи в банку; - вчасна видача готівки для юридичних та фізичних;
- вчасний аналіз щодо збалансованості грошових доходів та витрат клієнтів;
- раціональна організація готівкового обігу в системі;
- прогнозування готівкового обігу за структурою та обсягами з урахуванням напрямків грошової політики в країні [34, с. 84]. -

1.3 Організація контролю за касовими операціями

Банківські установи здійснюють масивний обсяг операцій та зобов'язані дотримуватись вимог діючого законодавства, інструкцій і положень Національного банку України та нормативно правових актів. Банківські операції повинні здійснюватись своєчасно. Це запорука надійності та ¹⁷прибутковості фінансової установи. Саме тому банківські установами постійно здійснювати контроль - проводять ревізій. Значна увага приділяється контролю касових операцій комерційних банків.

Банківська діяльність є високо ризикованою. З метою зменшення ризиків Національний банк України розробив Методичні рекомендації по управлінню системи ризик - менеджменту в банках. Основними ризиками є : валютний ризик, ризик ліквідності, кредитний ризик, ризик ділової репутації, юридичний ризик, операційно-технологічний ризик, стратегічний ризик, зміни процентної ставки [42]

Операційно-технологічний ризик виникає у зв'язку з недоліками корпоративного управління та внутрішнього контролю. Такий ризик є виникає при здійсненні касового обслуговування [15].

Причини операційно-технологічного ризику[72]:

- недосконалість та збої в системі програмного забезпечення; – технічні помилки персоналу;
- внутрішнє та зовнішнє шахрайство;
- помилки внутрішніх бізнес-процесів;
- відсутність єдиного інформаційного поля;

– проблеми з каналами зв'язку.

Шляхами зменшення операційно-технічного ризику в банківській установі є: 1)

здійснення контролю з інформаційними системами банку;

2) запровадження програми управління персоналом, яка включає: -

проведення заходів щодо контролю за діяльністю персоналу; - залучення кваліфікованого персоналу до контрольних функцій; - порядок перевірки персоналу на виконання покладених обов'язків; - запровадження періодичного проведення навчань для персоналу; 3) підтримування послуг в актуальному стані;

4) проведення періодичного тестування технологій здійснення касових операцій та встановлених процедур щодо касових операцій[15].

18

Таблиця 1.1

Класифікація операційно-технологічних ризиків [15]

Класифікація	Характеристика
Ризик персоналу	це ризик, який виникає у зв'язку з втратами через некваліфікований персонал та змінами у трудовому законодавстві;
Ризик технологій	це витрати пов'язані з недосконалістю технологій, що застосовуються;
Ризик процесу	це такий ризик витрат, що виникає через помилки при здійсненні операцій;
Ризик середовища	це ризик, що виникає у зв'язку із нефінансовими змінами всередовищі, змінами в законах, політичними змінами;
Ризик фізичного втручання	це такий ризик, що не залежить б а н к і в с ь к о ї діяльності і до нього можна віднести пожежі, стихійні лиха, пограбування.

Банківським установам необхідно організовувати систему внутрішнього контролю так, щоб вона забезпечила зниження або мінімізацію ризиків у діяльності. Це є важлива умова успішної діяльності банку [73].

Основними завданнями внутрішнього контролю щодо касових операцій в банківській установі є:

- раціональне використання готівкових коштів;
- забезпечення платіжності та справжності банкнот;
- дотримання нормативно-правових вимог та законодавства при веденні обліку касових операцій;
- своєчасне оприбуткування готівки;
- забезпечення надійності збереження готівки та інших цінностей.

Контроль за касовими операціями в банку здійснюють:

- контролери;
- працівники в межах своїх повноважень;
- завідувач каси;
- заступник головного бухгалтера;
- начальники відповідних відділів;
- ¹⁹ – відповідальний за фінансовий моніторинг в банку; – адміністратори локальних комп'ютерних мереж банку;
- працівники відділу служби внутрішнього аудиту
- працівники відділу бухгалтерського обліку (бек-офіс) [89].

Для проведення внутрішнього контролю в банку необхідно ознайомитися зі внутрішньобанківськими документами :

- посадовими інструкціями касових працівників;
- технологічними картами операцій;
- положенням про касу;
- договорами про матеріальну відповідальність працівників; -
- зразками підписів відповідальних осіб;
- документами щодо місця зберігання запасних ключів грошового сховища; -
- порядком роботи кас;
- порядком перевезення грошей та цінностей [29].

Слід провести аналіз касових операцій, виходячи з системи показників: -

- залишки коштів за рахунками;
- обсяг касових оборотів;
- комісійні доходи та витрати, що виникають при касовому обслуговуванні; -
- порівняльний аналіз тарифів;
- кількість касових працівників;
- кількість документів дня (за надходженням, за видами, за відправкою в інші

банки) [5, с. 61].

При здійсненні контролю перевіряється дотримання працівниками порядку зберігання печаток, штампів та ключів до банку. Якщо змінювали замок, то аудитор досліджує причини. Перевіряється порядок при закритті, відкритті, опечатуванні сховища та сейфів.

Ревізія каси є також формою контролю за касовими операціями. Особливій увазі підлягають операції з готівкою та цінностями. Основним завданням ревізій касових операцій в банківській установі є: - перевірка стану охорони установ банків технічними засобами захисту; - перевірка збереження цінностей, грошей та документів у сховищі; - перевірка фактичної наявності бланків суворого звітності;

20

- перевірка оформлення касових операцій та роботи операційних кас; -
- перевірка щодо дотримання касової дисципліни;
- перевірка наявності іноземної валюти;
- перевірка платіжних документів іноземної валюти;
- перевірка відповідності всіх записів книги обліку та співставлення всіх даних з даним бухгалтерського обліку.

Ревізія каси проводиться на основі наказу. Ревізія буває вибірковою або повною [89]. Перевіряється дотримання нормативів регулярності проведення ревізій та їх оформлення. В акті ревізії повинен бути запис про результат зіставлення фактичної наявності грошей і цінностей з обліковими даними. Ревізія проводиться в таких випадках:

- за розпорядженням керівника банківської установи;
- при заміні завідувача сектором касових операцій, головного бухгалтера або керівника;
- при тимчасовій заміні службових осіб, які відповідають за зберігання цінностей та готівки у сховищі;
- за розпорядженням відповідних органів банківської структури. Внутрішньому фінансовому моніторингу підлягають касові операції, які мають одну чи більше таких ознак, як:

1) незвичний характер фінансової операції, що не має очевидного економічного сенсу або законної підстави;

2) невідповідність змісту фінансової операції діяльності клієнта банку; 3) виявлення фактів проведення фінансових операцій, які свідчать про ухиляння від

процедур фінансового моніторингу або ідентифікації [60]. Основними недоліками внутрішнього контролю виступають:

- несвоєчасне відображення бухгалтерському обліку касових операцій; - накопичення не підшитих касових документів за операційний день; - порушення вимог зберігання ключів від сейфів банку;
- не проведення ідентифікації клієнтів, які здійснюють операції на суму більше 50000 гривень;
- не проводиться фінансовий моніторинг за операціями, які перевищують 1500000 гривень та її еквівалент у іноземній валюті;
- неповні або несвоєчасні оприбуткування готівки, яка надійшла до кас банку для зарахування її на рахунки клієнтів;
- несистематичний внутрішній контроль касових операцій на кожному етапі їх проведення [5, с. 74].

21

Запровадження перелічених заходів банківською установою сприятиме удосконаленню внутрішнього контролю та мінімізації ризиків при касовому обслуговуванні клієнтів.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Проведено дослідження теоретичних основ організації касового обслуговування банківських установ та зроблено наступні висновки. 1. Проведено дослідження сутності касових операцій в банківських установах. Встановлено, що під касовим операціями розуміють операції з видачі, приймання та обміну готівки, вилучення з грошового обігу не придатних банкнот і монет, обмін їх на придатні, вилучення сумнівних грошей, прийом на інкасо, а також операції з обміну валюти. Доведено, що в процесі касового обслуговування банк виступає посередником між суб'єктами господарювання при здійсненні касових розрахунків.

2. При вивченні організації касової роботи у банківських установах досліджено, що касове обслуговування здійснюється операційними касами. Касові операції займають провідне місце в банківській діяльності та пов'язані з усіма іншими банківськими операціями. Якість здійснення касових операцій в банківській сфері удосконалюється завдяки високому рівню конкуренції в системі.

3. При здійсненні касових операцій банківські установи повинні

дотримуватись чинного законодавства, інструкцій та положень Національного банку України, нормативно правових актів. Виявлено, що при здійсненні касових операцій виникає операційно-технологічний ризик. Для зменшення цього ризику необхідно проводити внутрішньобанківський контроль. 4. Банківським установам необхідно організовувати систему внутрішнього контролю так, щоб вона забезпечила зниження або мінімізацію

²² ризиків у діяльності. Це є важлива умова успішної діяльності банківської установи. Комерційні банки постійно здійснюють прогноз та аналіз готівкового обігу, який застосовується в НБУ для прогнозування основних макроекономічних показників в сфері грошового обігу. Національний банк України виступає регулятором обсягу готівкової маси на національному рівні.

23

РОЗДІЛ 2

РОЗДІЛ 2 ДІЮЧОЇ ПРАКТИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ В БАНКУ

2.1. Правові основи організації послуг банку з касового обслуговування

Правові засади здійснення касових операцій у банках регламентовано законами України:

- Про банки і банківську діяльність;
- Про Національний банк України;
- Про платіжні системи та перекази коштів в Україні;
- Інструкцією про ведення касових операцій банками в Україні; – іншими законами та нормативно-правовими актами НБУ. В цих нормативно-правових документах встановлено правові основи організації здійснення касових операцій, визначено порядок та вимоги до банків щодо проведення касових операцій, а також правові засади взаємодії банків з НБУ, іншими комерційними банками та клієнтами (Додаток 1). Банківські установи можуть здійснювати касові операції тільки після отримання ліцензії від Національного банку України.

Обслуговування клієнтів банку здійснюється операційною касою. Банківська установа самостійно визначає перелік щодо касових операцій, які здійснюватиме, та інших видів послуг, які вона буде пропонувати клієнтам [69].

Комерційні банки, виходячи з інструкції про ведення касових операцій

банками в Україні повинні затвердити та розробити внутрішні положення про організацію роботи з касових операцій.

Внутрішні положення про організацію роботи із здійснення касових операцій, включають:

- режим роботи операційної каси;
 - здійснення контролю за касовими операціями;
 - зведення залишків готівки в операційній касі;
 - забезпечення схоронності цінностей банку та готівки;
 - визначення осіб, які відповідатимуть за сховище;
 - зберігання печаток, штампів, індикаторських пломб;
 - видача, приймання та зберігання готівки та інших цінностей в операційній касі;
 - роботи з банкоматами та терміналами;
 - передавання або переміщення готівки і цінностей;
 - зберігання цінностей клієнтів в індивідуальних сейфах;
 - проведення ревізії цінностей та готівки, які зберігаються в операційній касі, платіжних пристроях;
 - відкривання та закривання сховищ, сейфів;
 - процедура врегулювання спорів з питань касового обслуговування [22].
- Банківські установи повинні розміщувати н е о б х і д н у інформацію для клієнтів з питань касового обслуговування таку, як:
- зразки заповнення касових документів;
 - перелік операцій, що надає каса;
 - діючі тарифи касового обслуговування фізичних та юридичних осіб.
- Касові операції здійснюються на підставі відповідних документів: -заяви на переказ готівки;
- прибутково-видаткового касового ордеру;
 - заяви на видачу готівки;
 - прибуткового касового ордеру;
 - видаткового касового ордеру;
 - грошового чека;
 - рахунків на сплату платежів [74].

Також використовуються інші документи, що встановлені платіжними

системами для грошового переказу, а також квитанція, чек банкомата, які формуються платіжними пристроями. Форми документів кожною платіжною системою визначаються самостійно, але повинні обов'язково містити такі реквізити:

- дані паспорта чи іншого документа, що його ідентифікує;
- 25 · сума відправлених чи виплачених грошей; · підписи відправника (отримувача) переказу та відповідальних працівників банку;
- дата здійснення переказу;
- прізвище, ім'я, по-батькові відправника, отримувача переказу; · валюта, в якій здійснюватиметься переказ;
- країна з якої відправляється переказ і в якій отримується переказ [52].

Форми касових документів визначаються інструкцією. На їх підставі здійснюється приймання та видача готівки. Обов'язковими реквізитами касових документів є: номер рахунку отримувача, назва банку отримувача, зазначення платника та отримувача, дата здійснення операції, сума операції, підписи отримувача чи платника і працівників банку, дані паспорта. Можуть зазначати і інші додаткові реквізити у касових документах.

В банку визначені відповідальні особи, яким надано право підписувати касові документи згідно касових операцій та повинна діяти система банківського контролю за здійсненням касових операцій.

Працівники банку проводять ідентифікацію клієнтів відповідно до Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів одержаних злочинним шляхом або фінансування тероризму" [61].

Ідентифікації підлягають особи, що виконують видаткові операції. Клієнт банку, при видачі готівки, повинен пред'явити паспорт чи інший документ, що його замінює. Касовий працівник повинен перевірити дані паспорту з даними, які зазначені у касову документі. Банк відмовляє у проведенні касової операції, якщо він не пред'явить необхідний документ.

В прибутково-видаткових, видаткових, прибуткових касових документах зазначаються такі реквізити на видачу готівки: прізвище, ім'я, по батькові отримувача, назва документа та номер документа (Додаток Б) . Виправлення в

касових документах не допускаються.

Готівка, яка надходить до закінчення робочого дня повинна бути оприбуткована до операційної каси, а також зараховується на відповідні рахунки той самий день [71, с. 147].

Якщо готівка надходить після завершення операційного дня, то її²⁶ приймають вечірні каси. Зарахування відбувається на відповідні рахунки наступного робочого дня.

Якщо касовий документ заповнено із порушенням вимог законодавства чи сума коштів вказана не вірно, то операція не виконується. Порядок відміни касової операції визначається внутрішніми положеннями банку [22].

Отже, при здійсненні касових операцій банківські установи зобов'язані дотримуватись законодавства чинного в Україні, нормативно-правових актів НБУ та внутрішніх положень, що регулюють здійснення касових операцій.

2.2 Економічна характеристика АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

АТ КБ «ПРИВАТБАНК» - універсальний банк, який здійснює свою фінансову діяльність на підставі ліцензії Національного банку України. В структурі його є 30 філій та 2162 відділень в Україні [31].

Єдиним акціонером АТ КБ «ПРИВАТБАНК», якому належить 100% акцій, є Держава.

Пріоритетними напрямками функціонування Банку визначено підвищення якості послуг з обслуговування клієнтів, розвиток споживчого кредитування, вдосконалення діючих на впровадження нових банківських продуктів та послуг, оптимізація інфраструктури. Наведені орієнтири в діяльності банку привели до зростання фінансових показників. 2020 рік Банк завершив з високим показником прибутковості для банківської системи України [31].

Банк спрямовує зусилля на розробку новітніх банківських продуктів та підвищення рівня доступності сервісів для усіх своїх клієнтів, розвиває мережу терміналів та банкоматів, оновлює програмне забезпечення.

Фінансові ресурси Банку формуються з акціонерного капіталу та резервних фондів; коштів клієнтів; коштів залучених на міжбанківського ринку та від рефінансування НБУ.

Ресурсна політика Банку спрямована на ефективне управління всіма видами

ресурсів та поліпшення фінансових показників діяльності. Для забезпечення об'єктивного контролю за діяльністю банківської структури створена та функціонує Наглядова рада.

²⁷ До складу Наглядової ради обираються незалежні члени, кількість яких відповідає вимогам чинного законодавства. За звітний період рада звітує перед Загальними зборами та проводить засідання один раз на календарний місяць, а в силу об'єктивних причин частіше.

Наглядовою радою створені такі комітети: з питань аудиту; з питань призначень та винагород, з питань управління ризиками.

Правління діє від імені АТ КБ «ПРИВАТБАНК» у межах, встановлених законодавством України. У своїй роботі Правління керується Статутом АТ КБ «ПРИВАТБАНК» та Положенням про Правління.

Чистий прибуток Банку у 2020 році складає 24,3 млрд. грн. – це максимальний результат банківського сектору в Україні [31]. Чистий комісійний дохід в АТ КБ «ПРИВАТБАНК» у 2020 році склав 18,8 млрд. грн. В порівнянні з 2019 роком цей показник збільшився на 342. 2 млн. грн. Позитивна динаміка обумовлена збільшенням обсягу платежів та переглядом тарифів Банку АТ КБ «ПРИВАТБАНК» [31].

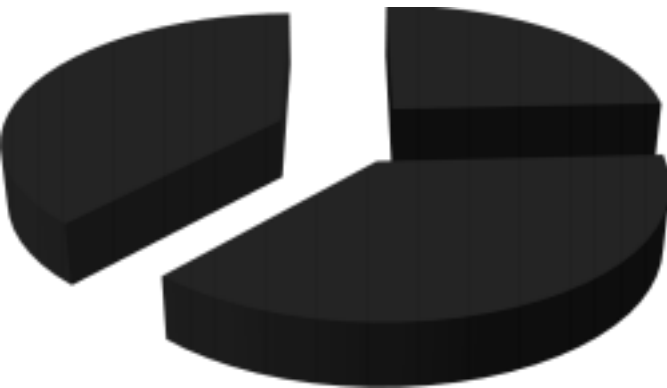

Рис.2. 1 Обсяг коштів клієнтів на рахунках АТ КБ «ПРИВАТБАНК» у 2019-2021рр., млрд. грн. [31]

Діаграми свідчить, що АТ КБ «ПРИВАТБАНК» посилює свої лідерські позиції протягом прогнозованого періоду.

АТ КБ «ПРИВАТБАНК» – лідер за кількістю клієнтів серед українських

комерційних банків. Послугами Банку користувалися понад 23 % населення в Україні. АТ КБ «ПРИВАТБАНК» обслуговує 334 тисячі

²⁸ корпоративних клієнтів, 347 тисяч приватних підприємців та 12,5 мільйонів рахунків фізичних осіб [48].

При відкриття рахунків АТ КБ «ПРИВАТБАНК» встановлює комісійну винагороду, то більша кількість відкритих рахунків стає запорукою більшої прибутковості банківської установи, що в свою чергу призводить до прибутковості від касових операцій.

Торговий результат Банку склав в 2020 році склав 3,1 млрд. грн. Він формується в значній мірі за операціями з купівлі-продажу валюти [31]. АТ КБ «ПРИВАТБАНК» спрямовує зусилля на забезпечення сприятливих умов обслуговування клієнтів та розширює перелік банківських послуг. Зростання комісійних доходів свідчить і про збільшення кількості платежів через касу АТ КБ «ПРИВАТБАНК», що в загальному підсумку призвело до збільшення прибутку. АТ КБ «ПРИВАТБАНК» мотивований щодо зростання комісійних доходів, саме тому проводяться заходи щодо покращення касового обслуговування клієнтів.

Комісійні доходи зростають, в тому числі завдяки постійному зростанню прийому платежів через касу банку. Основна частка комісійних доходів від розрахункового-касового обслуговування клієнтів. Вони виникають за всіма послугами банку, які надаються клієнтам. Вони включають доходи від розрахунково-касового обслуговування клієнтів та банків, доходи від проведення операцій з цінними паперами, доходи від кредитного обслуговування, за операціями на ринку банківських металів і валютному ринку, надходження від довірчого обслуговування банків і клієнтів, доходи за позабалансовими операціями, доходи за операціями з філіями [7, с. 67]. Високий рівень конкуренції в банківському секторі мотивує АТ КБ «ПРИВАТБАНК» запроваджувати нові технології та покращувати якість обслуговування. ПриватБанк є найбільш інноваційним банком в Україні. До основних інновацій, що отримали визнання в світі, належать нові банківські продукти: платіжний мінітермінал, онлайн-інкасація, вхід в Інтернет-банк через QR-код та десятки різних мобільних додатків. Вдосконалення дають можливість клієнтам з обмеженими можливостями здійснювати платежі в банку.

«ПРИВАТБАНК»

Організація бухгалтерського обліку касових операцій АТ КБ «ПРИВАТБАНК», як і в інших комерційних банках в Україні, регламентується Законами України, нормативними актами НБУ та внутрішніми положеннями, а саме:

- Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України;
- Інструкцією про ведення касових операцій банками в Україні, – Інструкцією з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України
- Інструкцією з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України,
- Правилами бухгалтерського обліку операцій використання платіжних карток у банках України;
- іншими нормативними актами НБУ.

Порядок здійснення банками касових операцій з їх клієнтами визначається законодавством України щодо регулювання готівкових розрахунків в Україні та валютного регулювання.

АТ КБ «ПРИВАТБАНК» здійснює касове обслуговування юридичних та фізичних осіб.

Приміщення банку призначене для здійснення касових операції захищене та обладнане охоронною сигналізацією. Доступ до приміщень, де розташовані робочі місця касових працівників для сторонніх осіб заборонені.

Робочі місця в АТ КБ «ПРИВАТБАНК» обладнані відповідно до вимог касової дисципліни та оснащені сучасним обладнанням.

Ліміти залишку готівки в касі визначаються індивідуально для кожного з відділень, виходячи з потреб та аналітичних даних. При перевищенні ліміту готівки потрібно її здавати. Інkasатори приймають від уповноважених працівників валютні цінності в опломбованих інkasаторських сумках та готівку

³⁰ і переміщують у балансову установу [8]. При нестачі грошей в касі - відповідальний працівник замовляє готівку. АТ КБ «ПРИВАТБАНК» здійснює касове обслуговування своїх клієнтів

відповідно до чинного законодавства та на договірних засадах. При здійсненні касових операцій уповноважені працівники АТ КБ «ПРИВАТБАНК» повинні:

- обов'язково приймати від клієнтів монети і банкноти, які вилучає з обігу Національний банк України;
- встановлювати справжність банкнот і монет;
- оприбутковувати готівку вчасно;
- аналізувати фінансові операції, щоб виявити котрі підлягають фінансовому моніторингу;
- видавати клієнтам банку вчасно банкноти, які функціонують в обігу;
- правильно оформляти рух готівки в касах банку;
- проводити ідентифікацію клієнтів банку;
- відображати вчасно касові операції в бухгалтерському обліку;
- проводити систематичний внутрішній банківський контроль касовими операціями у своїй структурі;
- здійснювати аналіз видачі та надходження грошей в касу банку;
- здавати вчасно готівку до територіальних управлінь Національного банку;
- задовольняти попит клієнтів у готівці.

Банкноти, що зберігаються в сховищах АТ КБ «ПРИВАТБАНК» повинні відповідати наступним вимогам :

- повинні бути розсортовані за номіналом;
- сортуються окремо значно зношені банкноти, зношені та придатні до обігу, з дефектом виробника;
- надірвані банкноти повинні бути склеєні прозорою липкою стрічкою. Всі операції з готівкою, які проходять через каси банків, знаходять своє відображення в бухгалтерському обліку. Касові документи оформляються відповідно вимог, які визначені Національним банком України в нормативно-³¹ правових актах та регулюють порядок здійснення касових операцій у банках.

Для забезпечення касових операцій банки застосовують документи наведені в табл. 2. 1.

Таблиця 2.1

Касові документи банку

Вид документа	Документи	Фізична особа	Юридична особа
Первинний документ	Прибутковий касовий ордер	тільки за внутрішньобанківськими операціями	
	Заява на переказ готівки	+	+
	Оголошення на внесення готівки з видачею квитанції	-	+
	Рахунки на сплату платежів, сліп, чек банкомата, квитанція, які формуються платіжними пристроями	+	+

Форми касових документів визначаються інструкцією. На їх підставі здійснюється приймання та видача готівки.

Обов'язковими реквізитами касових документів виступають: номер рахунку отримувача, назва банку отримувача, зазначення платника та отримувача, дата здійснення операції, сума операції, підписи отримувача чи платника і працівників банку, дані паспорта. Можуть зазначатись і інші додаткові реквізити у касових документах.

В банку визначені відповідальні особи, яким надано право підписувати касові документи згідно проведених касових операцій та діє належним чином організована система контролю щодо здійснення касових операцій.

При здійсненні облікових операцій в банку формуються відповідні проводки [32].

32

Таблиця 2.2

Класифікація готівкових коштів згідно плану рахунків [32].

За місцем збереження	За фізичною формою
----------------------	--------------------

	Банкноти та монети	Дорожні Чеки	Банківсь кі метали
У касі банку	1001	1011	1101
У касах відділень банку	1002	1012	1102
В обмінних пунктах	1003	1013	-
У банкоматах	1004	-	-
Інкасовані до перерахування	1005	-	-
В дорозі	1007	1017	1107

Видача готівки з каси банку в національній та іноземній валютах відображаються наступними проводками (табл.2.3).

Таблиця 2.3

**Облік видачі готівки з каси банку в національній та іноземній валютах
АТ КБ «ПРИВАТБАНК»**

№	Дебет	Кредит	Примітка
1	2603	1001, 1002	видача готівки з каси банку фізичним особам з їх поточних та депозитних рахунків
2	2520, 2530, 2600, 2650	1001, 1002	видача готівки з каси банку юридичним особам, підприємцям з поточних рахунків та інших
2	2902, 2909	1001, 1002	видача переказу клієнту банку без відкриття рахунку
4	2570, 2571	1001, 1002	виплата готівки за грошовим чеком бюджетній організації

Порядок бухгалтерського обліку операцій з приймання готівки відображається в банківському обліку записами відображеними в табл. 2.4

Обліку операцій з приймання готівки в АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

№	Дебет	Кредит	Примітка
1	1001, 1002	2520, 2550, 2600, 2630	прийнято готівку від юридичних осіб на їх поточні рахунки
2	1001, 1002	2603	прийнято від фізичних осіб готівку для зарахування на поточні або депозитні рахунки
2	1001, 1002	2550, 2530, 2620, 2600, 2620, 2902	прийнято готівку від юридичних або від фізичних осіб для зарахування на рахунки інших юридичних і фізичних осіб
4	1001, 1002	2630, 2620	прийнято готівку від фізичних осіб для зарахування на поточні, депозитні рахунки
5	1001, 1002	6510	отримані комісійні за послуги, що сплачені готівкою

АТ КБ «ПРИВАТБАНК» проводить операції з продажу та купівлі готівкової іноземної валюти. Торговий результат Банку склав в 2020 році склав 3,1 млрд. грн. Він формується в значній мірі за операціями з купівлі-продажу валюти. Порядок бухгалтерського обліку операцій з обміну готівкової іноземної валюти наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Облік операцій з обміну готівкової іноземної валюти**АТ КБ «ПРИВАТБАНК»**

№	Дебет	Кредит	Примітка
1	3800	1004, 1003, 1002, 1001	на суму проданої валюти
2	1004, 1003, 1002, 1001	3800	на суму купленої валюти
3	3801	3801	на суму вартості купленої валюти за офіційним курсом гривні до іноземних валют

В залежності від обставин та особливостей касової роботи виникають такі основні бухгалтерські записи з обліку операцій з готівковими коштами (таблиці 2.6.)

Таблиця 2.6

Облік ³⁴ руху грошових коштів у банку АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Найменування господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3
1. Облік операцій з прийому платежів		
Прийняті платежі від населення	1002	2902
Утримана комісійна винагорода з платника	1002	6110
Сума платежу перерахована отримувачеві коштів	2902	2600, 1200
Утримана комісійна винагорода з отримувача коштів	2902	6110
2. Облік операцій з інкасування		
Інкасовані суми для перерахування	1005	2600
Інкасовані суми перераховані касиром банку	1002	1005
Виявлений надлишок грошей	1002	2600
Виявлена нестача грошей	2600	1005
3. Облік перевезень готівки з територіально відокремлених підрозділів банку		
Видана готівка з каси територіально відокремленому підрозділу банку	1007	1002, 1003
Внесена в операційну касу банку готівка	1007	1001
4. Облік доставки банком підкріплення готівкою територіально відокремлених підрозділів		
Передана в територіально відокремлений підрозділ сума підкріплення	1007	1001

Зарахована сума підкріплення у касу територіально відокремленого підрозділу	1002, 1003	1007
5. Облік операцій із купівлі - продажу готівки в НБУ або інших банках		
Проведені розрахунки за готівку	1811	1200, 1600
Зарахована сума придбаної готівки у касу банку	1001	1811
Проведені розрахунки за готівку	1200, 1500	1911
Відправлена готівка в інший банк	1911	1001

Продовження табл. 2.6 ³⁵

1	2	3
6. Відправлення надлишків готівки комерційним банком в НБУ		
Відправлення надлишків готівки в НБУ	1007	1001
Одержання повідомлення від територіального управління НБУ	1200	1007
6. Облік видачі готівки через банкомат		
Завантажені готівковими коштами касети передані інкасатору для установки в банкомат	1007	1001
Касети установлені в банкомат	1004	1007
Видача коштів отримувачеві через банкомат	2920	1004
Стягнута вартість комісійних послуг з отримувача коштів	2920	6119
Списані з карткового рахунка фізичної Особи банку видані суми	2625	2920

Банк з метою удосконалення системи управління готівковими коштами, що базується на даних бухгалтерського обліку через належну організацію та контроль

руху грошових потоків у банківській установі постійно удосконалює здійснення облікових процесів впроваджуючи новітні інформаційні технології. Автоматизація обліку в банківській установі дає можливість прогнозувати запаси грошових активів, що в свою чергу забезпечує ефективність проведення платежів та оптимального використання фінансових ресурсів.

АТ КБ «ПРИВАТБАНК» спрямовує зусилля на забезпечення сприятливих умов обслуговування клієнтів та розширює перелік банківських послуг.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

На основі проведеного дослідження діючої практики основ організації касового обслуговування банківських установ в Україні можна зробити висновки.

1. Вивчено організаційно правові засади здійснення касових операцій в банківських установах. Вони здійснюються відповідно до законів України та інших нормативно-правових актів. В нормативно-правових документах

³⁶ визначаються основні вимоги до видачі готівки, приймання та обмін не придатних до обігу банкнот (монет), вилучення сумнівних банкнот з обігу, операції валютно-обмінні та з банківськими металами.

2. Для посилення безпеки зберігання цінностей банку та мінімізації кількості готівки в касі встановлюються ліміти. Кожна банківська установа визначає свої ліміти, виходячи з кількості обслуговування клієнтів в кожному відділенні зокрема.

3. АТ КБ «ПРИВАТБАНК» - універсальний банк, який здійснює свою фінансову діяльність на підставі ліцензії Національного банку України. Єдиним акціонером АТ КБ «ПРИВАТБАНК», якому належить 100% акцій, є Держава.

4. Пріоритетними напрямками функціонування Банку визначено підвищення якості послуг з обслуговування клієнтів, розвиток споживчого кредитування, вдосконалення діючих на впровадження нових банківських продуктів та послуг, оптимізація інфраструктури.

5. Робочі місця в АТ КБ «ПРИВАТБАНК» обладнані відповідно до вимог касової дисципліни та оснащені сучасним обладнанням. Ліміти залишку готівки в касі визначаються індивідуально для кожного з відділень, виходячи з потреб.

6. Всі операції з готівкою, які проходять через каси банків, знаходять своє відображення в бухгалтерському обліку. Касові документи оформляються

відповідно вимог, які визначені Національним банком України в нормативно правових актах та регулюють порядок здійснення касових операцій у банках.

7. В банку визначені відповідальні особи, яким надано право підписувати касові документи згідно касових операцій та діє система контролю за здійсненням касових операцій.

8. Банк з метою удосконалення системи управління готівковими коштами, що базується на даних бухгалтерського обліку через належну організацію та контроль руху грошових потоків у банківській установі постійно удосконалює здійснення облікових процесів впроваджуючи новітні інформаційні технології.

³⁷ 9. Автоматизація обліку в банківській установі дає можливість прогнозувати запаси грошових активів, що в свою чергу забезпечує ефективність проведення платежів та оптимального використання фінансових ресурсів.

38

РОЗДІЛ 3 АУДИТ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ В БАНКУ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ

3.1 Методика організації аудиту касових операцій в АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Важливим інститутом визначення достовірного фінансово господарського стану банківської установи є аудит. Аудит банку проводять з метою оцінювання стану банку на основі перевірки щодо правильності формування та достовірності звітності, аналізу, ведення обліку та його відповідності вимогам чинного законодавства.

Банківський аудит виконує такі завдання [69]:

- проведення аналізу фінансової діяльності;
- оцінка активів та пасивів банківської установи;
- прогнозування результатів фінансової та господарської діяльності; – розробка рекомендацій для підвищення ліквідності банку.

Банківський аудит є відмінним від інших видів аудиту і за характером здійснення, і за методами проведення перевірок, але базується на єдиній законодавчій базі.

Відповідно до суб'єктів проведення банківський аудит поділяється на внутрішній та зовнішній [85].

Зовнішній банківський аудит - це перевірка, яка проводиться незалежними

висококваліфікованими спеціалістами з аудиту та аналізу фінансової та господарської діяльності на підставі відповідного сертифіката.

Законодавча база України не розмежовує чітко поняття внутрішній контроль банку та внутрішній аудит. Проте слід розмежувати ці поняття. Внутрішній контроль виступає інструментом управління, який застосовується з метою досягнення стратегічних цілей в банківській системі. До його компетенції належать заходи та методи контролю щодо збереження активів, їх ефективного використання, управління ризиками банку, фінансовий моніторинг тощо. До компетенції внутрішнього аудиту відноситься перевірка якості системи внутрішнього контролю [89].

39

Внутрішній аудит — діяльність, організована всередині банку, з метою всебічного аналізу його діяльності, розробки рекомендацій та усунення недоліків [85].

Внутрішній аудит банку - це незалежна перевірка з надання консультаційних послуг щодо оцінки процесів, які відбуваються в банку. Головна мета цього аудиту зосереджується на вивченні фінансової, операційної інформації, аналізі системи бухгалтерського обліку, дослідженні ефективності операцій та контролю в банківській установі [74].

Система внутрішнього контролю АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за фінансовою та господарською діяльністю установи включає в себе напруцювання, рекомендації та відповідно до їх компетенції роботу всіх структур:

- Зборів акціонерів Банку;
- Наглядової ради;
- Правління;
- Ревізійної комісії;
- Підрозділу внутрішнього аудиту;
- головного бухгалтера і його заступників.
- керівників відокремлених структурних підрозділів;
- підрозділу, що забезпечує комплаєнс-контроль.
- підрозділу з управління ризиками;
- працівників, які здійснюють внутрішній контроль [31].

Внутрішній аудит важлива складова системи внутрішнього контролю АТ КБ «ПРИВАТБАНК». Внутрішній аудит Банку покликаний реалізувати наступні

функції:

- здійснити ідентифікацію та оцінку основних ризиків у Банку, а саме: вивчити ефективність роботи системи управління ризиками та її відповідність обсягам операцій, що здійснюються; обґрунтувати допустимий рівень ризику;

- надати Наглядовій раді та її Комітету з питань аудиту та Ризиків, незалежну обґрунтовану оцінку ефективності заходів та перевірок щодо ризиків;

40

- розробити рекомендації щодо підвищення ефективності системи управління ризиками та внутрішнього контролю;

- забезпечити моніторинг заходів по усуненню недоліків та виконанню рекомендацій .

Система внутрішнього контролю АТ КБ «ПРИВАТБАНК» охоплює такі три етапи проведення.

Перший етап - це попередній контроль, який здійснюється до фактичного проведення операцій Банку та реалізується шляхом підбору персоналу, залучення та розміщення грошових коштів та впровадження нових продуктів.

Другий етап - поточний контроль, здійснюється під час фактичного виконання операцій Банку і включає контроль, що забезпечує дотримання законодавчих актів та внутрішнього розпорядку, порядку приймання рішень про здійснення операцій, контроль за своєчасним, достовірним відображенням операцій банку у бухгалтерському обліку та звітності, контроль за збереженням майна.

Завершальний етап - подальший контроль, що здійснюється після проведення банківських операцій та полягає в перевірці правильності здійсненої операцій, відповідності банківських документів встановленим формам та вимогам, відповідності виконання працівниками посадових обов'язків, які прописані в посадовій інструкції, виявленні причин порушень та встановленні заходів щодо усунення, контролі за виконанням запланованих показників, які визначені у стратегії розвитку Банку та бізнес-планах, перевірці достовірності, повноти даних статистичної, фінансової, податкової, управлінської та іншої звітності, яка складена Банком [31].

Банк забезпечує належне функціонування системи внутрішнього контролю.

Внутрішній контроль в АТ КБ «ПРИВАТБАНК» здійснюється внаслідок: – контролю керівників за дотриманням чинного законодавства в Україні та актів внутрішнього розпорядку установи;

– дотримання під час виконання роботи розподілу обов'язків; – контролю за системою управління ризиками в банківській діяльності; – контролю за інформаційною безпекою;

⁴¹ – впровадження дієвих процедур внутрішнього контролю в системі; – проведення постійного моніторингу в системі внутрішнього контролю; – впровадження дієвих процедур внутрішнього аудиту [31]. .

Особливо контролюються в Банку касові операції. Касові операції контролюються в результаті проведення ревізії. Дана перевірка включає: – перевірку збереження та обліку цінностей, грошей, документів у касі та грошовому сховищі;

- дотримання порядку та законності здійснення операцій готівкою, цінностями;
- перевірку оснащення будівель банків охоронними технічними засобами захисту;
- перевірку фактичної наявності грошей в касі та сховищі, їх відповідність записам у книзі
- перевірку обліку готівки операційної каси даним банківського обліку; – перевірку наявності бланків суворої звітності та цінностей (цінні папери, ювілейні монети) записам у книзі обліку;
- перевірку бланків суворої звітності та їх відповідності книзі обліку готівки операційної даним оборотно-сальдової відомості на позабалансових рахунках;
- перевірку фактичної наявності іноземної валюти та відповідність залишку записам у книзі обліку;
- перевірку правильності організації роботи кас і оформлення касових операцій;
- перевірку проведення контролю щодо проведення касових операцій в банку;
- перевірку розрахунків за дорожніми чеками;
- перевірку банківського контролю за дотриманням всіма клієнтами касової дисципліни [28] .

При перевірці касових операцій в банку першоджерелом інформації виступають первинні документи:

- повідомлення;

- заяви на переказ готівки;
- чеки;
- прибуткові касові ордери;
- прибуткові валютні ордери;
- видаткові касові ордери;
- видаткові валютні ордери;
- прибуткові позабалансові ордери;
- видаткові позабалансові ордери.

Крім цих первинних документів, ревізори звіряють залишки та обороти в книзі обліку готівки банківській операційній касі та перевіряють інші цінності в касі. Перевірці підлягають також довідки касирів видаткових та прибуткових кас, а також довідки про прийняті сумки вечірньою касою з готівкою. Ревізії підлягають порожні сумки, довідки про загальну суму виручки проінкасованої, супровідні відомості до отриманих сумок з грошовою виручкою, контрольні листи касирів, контрольні листи виданих та прийнятих цінностей, контрольні перерахування виручки.

Особа, яка проводить перевірку, повинна встановити:

- чи наявні договори касирів про індивідуальну матеріальну відповідальність;
- чи ознайомлені працівники каси з правилами ведення касових операцій в банку;
- чи є касі зразки підписів операційних робітників, які оформляють касові документи.

Перед тим як розпочати перевірку ревізор повинен впевнитись, що в приміщенні каси не знаходяться сторонні цінності та речі. На початок роботи на столі працівника каси не повинно бути грошей, а також бланків суворої звітності [82]. .

Внутрішній аудит банку, спрямований на касові операції повинен сприяти якісному касовому обслуговуванню клієнтів та підвищенню рівня ефективної фінансової діяльності банківської установи в цілому. Для підвищення конкурентоспроможності банків на національному та на світовому ринках необхідно постійно вдосконалювати процес внутрішнього аудиту.

⁴³ Якісно організований та проведений внутрішній аудит підвищує рівень

банківського менеджменту, сприяє надійності банківської установи, вчасно виявляючи певні недоліки та проблеми, попереджати появу нових; мінімізує можливі ризики. Банк у якому налагоджена система внутрішнього аудиту, захищений від ряду ризиків та значно підвищує рівень безпеки.

3.2 Заходи щодо підвищення ефективності організації касових операцій

На касові операції банків припадає великий обсяг роботи банківських працівників. Банківські установи здійснюють шляхом своєчасного касового обслуговування клієнтів забезпечують збереження їх коштів та дотримуються емісійно-касової дисципліни.

Комерційні банки зарубіжних країн пропонують клієнтам широкий спектр банківських послуг. Банк виступає партнером для суб'єктів господарювання. Українські банки виступають як правило посередниками окремих угод. Клієнти не спішають вкладати тимчасово вільні кошти на депозитні рахунки банківських установ.

Праця касових працівників є надзвичайно трудомісткою. Касові працівники виконують широкий діапазон фінансових робіт, що призводить до емоційно-психічних навантажень. Роботу касира можна віднести до напруженої праці, що призводить до втомлюваності.

Сучасний касовий працівник повинен бути наділений довготривалою та оперативною пам'яттю, бути наполегливим, ретельним та витривалим до одноманітної роботи. Касири спілкуються з клієнтами, тому стриманість, ввічливість, самоконтроль також є вимогою в роботі.

Тому технічне забезпечення є важливим аспектом при організації роботи касирів. Касових працівників слід забезпечити детекторами для розпізнавання справжності банкнот.

Детектори поділити на автоматичні та оглядові. Оглядові використовуються експертом, який володіє спеціальними знаннями. Автоматичні - розраховані на перевірку одного виду банкнот. Проте вже існують автоматичні детектори для перевірки різних видів валют [1].

⁴⁴ В банківській системі України слід оновити технічні засоби. Тобто перевірка на справжність банкнот залежить від підготовленості працівників та професійних здібностей.

Суттєво підвищує ефективність касової роботи у відділеннях банків встановлення терміналів самообслуговування, які знижують роль людського фактора при здійсненні касових операцій (рис 3.1) [42].

Ризик	
шахрайства	
Внутрішнього шахрайства	Втрати, завдані діями сторонніх осіб (не працівниками банку)
Втрати, які виникають через крадіжками, підробку документів, бухгалтерських записів; привласненням коштів	Операційні випадки: крадіжки активів; напади на відділення; підробка документів.
Зловживань	Документарний
Несанкціонований доступ до інформації, несанкціоноване укладання угод, відмивання грошей Зовнішнього	Виникає в результаті ненавмисної помилки в документації, невиконання положень, помилок при здійсненні операцій

Рис. 3.1. Ризики, які можна зменшити при використанні терміналів самообслуговування.

Отже, ⁴⁵ встановлення терміналів самообслуговування зменшує на касових працівників завантаженість та банківські ризики.

За допомогою терміналу самообслуговування клієнти здійснюють такі операції:

- оплата товарів та послуг;
- оплата комунальних платежів;
- перерахунок коштів на рахунок одержувача;
- погашення кредитів;
- підключення регулярних платежів;

- перегляд залишків по рахунках;
- поповнення карткових рахунків;
- управління депозитними рахунками;
- отримування балансу про рух коштів по рахунку.

Сучасні термінали самообслуговування забезпечують якісне обслуговування клієнтів банку та надає банкам можливості:

- впровадження новітніх технологій створює позитивний імідж банку; - формується надійна автоматизованої системи безготівкових розрахунків;
- підвищується конкурентоспроможність банківської установи. Умовою надання якісних банківських послуг клієнтам є створення ефективної організації касових операцій. Наприклад - використання електронного касира.

Електронний касир – це автоматизований сейф, який призначений видачі та прийому готівки клієнтам. Він працює під керівництвом касира. Це нововведення полегшить працю касового працівника та підвищує безпеку при здійсненні операцій з готівкою. Електронний касир перевіряє банкноти на справжність та перераховує їх при обслуговуванні клієнтів, тобто виконує роботу касира. Також це призведе до зменшення кількості готівкових коштів на робочому місці касового працівника банківської установи [87].

46

Початок операційного дня

Здійснення прибуткових операцій	- відкриття операційного дня; - реєстрація касира; - отримання авансу готівкової валюти;
Здійснення видаткових операцій	- розміщення банкнот у приймальний відсік електронного касира; - друк звіту за виконаною операцією;
Здійснення операцій і обміну банкнот великого номіналу на дрібний та навпаки	- підписання звіту загрузки електронного касира.

Завершення операційного дня

- підрахунок сум за прибутковими та видатковими касовими документами (за допомогою електронного касира);
 - друк звіту про рух готівкових коштів через електронний касир; - друк звіту про залишок готівки в сейфі;
 - проведення операції "Кінець дня";
 - формування довідки про касові обороти;
 - передача довідки та касових документів відповідальній особі.
- Рис. 3.3.**

Основних операцій за допомогою електронного касира [12]

⁴⁷ Сучасні технології здатні забезпечити високі результати в системі удосконалення касового обслуговування. Електронний банкінг широко застосовується і користується попитом серед клієнтів. Завдяки використанню електронного банкінгу можна отримувати банківську послугу не виходячи з дому.

В зарубіжних країнах зростає популярність застосування зон самообслуговування клієнтів в банку. Завдяки цьому відбувається зменшення навантаженості на касирів в банку. Як результат, відбувається зменшення скорочення касових працівників та відповідно збільшення кількості менеджерів, якщо займаються консалтинговими та іншими видами банківських послуг. Використання банківських автоматів-касирів дає можливість як депозитні так і платіжні операції [88].

Правильність обліку касових операцій надзвичайно важлива в банківській роботі. Тому слід удосконалювати організацію обліку касових операцій шляхом підвищення кваліфікації працівників, використання якісного програмного забезпечення та терміналів самообслуговування клієнтів.

Політика банківських установ з метою покращення касового обслуговування повинна спрямовуватися на:

- системний аналіз операції за рахунками клієнтів;
- зменшення готівкового обігу;
- автоматизацію касових операцій;
- гнучкість щодо встановлення тарифів на розрахунково-касового обслуговування клієнтів [11]. .

Для створення цілісної та ефективної системи управління готівковим обігом, слід здійснити заходи:

- своєчасно забезпечувати потреби в готівці;
- запровадити нові технології та сучасне обладнання;
- посилити безпеку під час здійснення операцій з готівкою;
- вдосконалити організацію та порядок обліку операцій [23].

В сучасних нестабільних умовах банківські установи повинні посилити рівень довіри з боку населення та суб'єктів господарювання та покращити обслуговування. Конкуренція на ринку банківських послуг посилюється, тому необхідно впроваджувати нові технології, розширювати обсяг послуг та

⁴⁸ підвищувати їх якість. **ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3**

За результатами дослідження аудиту касових операцій та напрямків вдосконалення організації касових послуг сформовано висновки: 1. Важливим інститутом визначення достовірного фінансово-господарського стану банківської установи є аудит. Аудит банку проводять з метою оцінювання стану банку на основі перевірки щодо правильності формування та достовірності звітності, аналізу, ведення обліку та його відповідності вимогам чинного законодавства.

2. Зовнішній банківський аудит - це перевірка, яка проводиться незалежними висококваліфікованими спеціалістами з аудиту та аналізу фінансової та господарської діяльності на підставі відповідного сертифіката.

3. Внутрішній аудит банку - це незалежна перевірка з надання консультаційних послуг щодо оцінки процесів, які відбуваються в банку. Головна мета цього аудиту зосереджується на вивченні фінансової, операційної інформації, аналізі системи бухгалтерського обліку, дослідженні ефективності операцій та контролю в банківській установі.

4. Система внутрішнього контролю АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за фінансовою та господарською діяльністю установи включає в себе напрацювання, рекомендації та відповідно до їх компетенції роботу всіх структур банку. Система внутрішнього контролю АТ КБ «ПРИВАТБАНК» охоплює такі три етапи проведення: попередній аудит, поточний та подальший. Банк забезпечує належне функціонування системи внутрішнього контролю.

5. Особливо контролюються в Банку касові операції. При перевірці касових операцій в банку першоджерелом інформації виступають первинні документи. Перевірці підлягають також довідки касирів прибуткових та видаткових кас, а також довідки про прийняті вечірньою касою сумок з готівкою.

6. Ревізії підлягають порожні сумки, довідки про загальну суму виручки проінкасованої, супровідні відомості до сумок з грошовою виручкою, контрольні листи касирів, контрольні листи прийнятих і виданих цінностей,

⁴⁹ контрольні перерахування виручки. 7. Технічне забезпечення є важливим аспектом при організації роботи касирів. Сучасні технології дають можливість удосконалити касове обслуговування. Доцільно здійснювати обслуговування клієнтів через термінали, банкомати, та інтернет. Електронний банкінг на сьогодні стає поширеним серед клієнтів. Більшість послуг можна здійснювати не відвідавши установу банку.

8. Для ефективної роботи касових працівників залежить від комфортних умови праці. Комфортно обладнане робоче місце дає можливість касовому працівнику: продуктивно виконувати обов'язки; підтримувати позитивний робочий настрій та високу працездатність; ефективно обслуговувати клієнтів.

9. Встановлення терміналів самообслуговування дозволить знизити напруженість та трудомісткість праці касових працівників.

10. Основними перевагами терміналів самообслуговування є сучасний сервіс обслуговування клієнтів банку; зменшення черги біля каси банку, а отже і зростання якості обслуговування; підвищення рівня конкурентоспроможності банківської установи.

11. Підвищити якість касових послуг можна, створивши ефективну організацію касових операцій. Застосування електронного касира є досить актуальним. Електронний касир є зручним у використанні та підвищує безпеку при здійсненні касових операцій з готівкою.

50

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано практичне рішення щодо вдосконалення організації касових операцій в банківській установі. Виходячи з результатів проведеного дослідження сформульовано наступні висновки та узагальнення.

1. Проведено дослідження сутності касового обслуговування в банківських установах. Встановлено, що під касовим обслуговуванням розуміють операції з видачі, приймання та обміну готівки, а саме не придатних та виведених з обігу банкнот і монет на придатні, вилучення сумнівних грошей, прийом на інкасо, а

також операції з обміну валюти. Доведено, що в процесі касового обслуговування банку банк виступає посередником у платежах та при здійсненні розрахунків між суб'єктами господарювання.

5. При здійсненні касових операцій банківські установи повинні дотримуватись чинного законодавства, інструкцій та положень Національного банку України, нормативно правових актів. Виявлено, що при здійсненні касових операцій виникає операційно-технологічний ризик. Для зменшення цього ризику необхідно проводити внутрішньобанківський контроль.

6. Банк з метою удосконалення системи управління готівковими коштами, що базується на даних бухгалтерського обліку через належну організацію та контроль руху грошових потоків у банківській установі постійно удосконалює здійснення облікових процесів впроваджуючи новітні інформаційні технології. Автоматизація обліку в банківській установі дає можливість прогнозувати запаси грошових активів, що в свою чергу забезпечує ефективність проведення платежів та оптимального використання фінансових ресурсів.

10. Важливим інститутом визначення достовірного фінансово господарського стану банківської установи є аудит. Аудит банку проводять з метою оцінювання стану банку на основі перевірки щодо правильності формування та достовірності звітності, аналізу, ведення обліку та його відповідності вимогам чинного законодавства.

⁵¹ 11. Система внутрішнього контролю АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за фінансовою та господарською діяльністю установи включає в себе напрацювання, рекомендації та відповідно до їх компетенції роботу всіх структур банку. Система внутрішнього контролю АТ КБ «ПРИВАТБАНК» охоплює такі три етапи проведення: попередній аудит, поточний та подальший. Банк забезпечує належне функціонування системи внутрішнього контролю.

12. Особливо контролюються в АТ КБ «ПРИВАТБАНК» касові операції. При перевірці касових операцій в банку першоджерелом інформації виступають первинні документи. Перевірці підлягають також довідки касирів прибуткових та видаткових кас, а також довідки про прийняті вечірньою касою сумок з готівкою.

13. Технічне забезпечення є важливим аспектом при організації роботи касирів. Сучасні технології дають можливість удосконалити касове обслуговування. Доцільно здійснювати обслуговування клієнтів через термінали, банкомати, та Інтернет. Електронний банкінг на сьогодні стає поширеним серед

клієнтів. Більшість послуг можна здійснювати не відвідавши установу банку.

14. Встановлення терміналів самообслуговування дозволить знизити напруженість та трудомісткість праці касових працівників. Основними перевагами терміналів самообслуговування є сучасний сервіс обслуговування клієнтів банку; зменшення черги біля каси банку, а отже і зростання якості обслуговування; підвищення рівня конкурентоспроможності банківської установи. Підвищити якість касових послуг можна, створивши ефективну організацію касових операцій. Застосування електронного касира є досить актуальним. Електронний касир є зручним у використанні та підвищує безпеку при здійсненні касових операцій з готівкою.

15. В сучасних нестабільних умовах банківські установи повинні посилити рівень довіри з боку населення та суб'єктів господарювання та покращити обслуговування. Конкуренція на ринку банківських послуг посилюється, тому необхідно впроваджувати нові технології, розширювати обсяг послуг та підвищувати їх якість.

Сучасні технології здатні забезпечити високі результати в системі удосконалення касового обслуговування. Електронний банкінг широко застосовується і користується попитом серед клієнтів. Завдяки використанню електронного банкінгу можна послуг можна отримувати банківську послугу не виходячи з дому.

В зарубіжних країнах зростає популярність застосування зон самообслуговування клієнтів в банку. Завдяки цьому відбувається зменшення завантаженості на касирів в банку. Як результат, відбувається виникає скорочення касових працівників та відповідно збільшення кількості менеджерів, якщо займаються консалтинговими та іншими видами банківських послуг. Використання банківських автоматів-касирів дає можливість як депозитні так і платіжні операції.

53

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Афукова Н. О. Аналіз конструкцій сучасних детекторів валют [Текст] / Н. О. Афукова, І. В. Золотухіна, Д. Л. Яковенко // Прогресивні техніка та технології харчових виробництв ресторанного господарства і торгівлі. 2005. С.151-158.

2. Банківська система України : становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів : монографія / О. В. Дзюблюк, Б. П. Адамик, Г. Р. Балянт [та ін.] ; за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : Астон, 2012. 358 с.

3. Банківські операції : підручник / За ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – 2-ге вид. випр. і доповн. – Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2013. 688 с. 4.
- Безклубний І. А. Поняття безготівкових розрахункових відносин.
- Підприємництво, господарство і право. 2011. № 1. С. 19- 22. 5. Бєлова І. В.
- Організація контролю в банку : навч. посіб. /І. В. Бєлова . – Суми :
Університетська книга, 2009. – 301 с.
6. Бикова Г. Ю. Інкасація готівки: організація, оформлення, облік. Г. Ю. Бикова // Дебет-Кредит. 2010. 4 жовтня (№40). С. 23-27.
7. Буевич С. Ю. Анализ финансовых результатов банковской деятельности : учебное пособие / С. Ю. Буевич, О. Г. Королев. М.: КНОРУС, 2005. 160 с.
8. Вивезення надлишків з відділень банку. Підкріплення відділень банку валютними цінностями. URL: <https://www.oschadbank.ua/ua/inkasatsiya-ta-perevezennya-tsinnostey/>
9. Вовчак О. Д. Фінансові інструменти в управлінні кредитними ризиками банків України в умовах глобалізації : монографія / О. Д. Вовчак, В. В. Пірог. – Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2014. 240 с.
10. Вороная Н. Касові операції. / Н. Вороная, А. Свіріденко // Податки та бухгалтерський облік. Спецвипуск. – 2012. – № 9. – С. 5-120.
11. Грошово-кредитне регулювання у механізмі забезпечення макроекономічної стабілізації і ефективності функціонування банківської системи України: монографія / За ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 530 с.
12. Губа О. М. Організація обліку та контролю касових операцій. О. М. Губа. 2012. URL: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/6343/1/Guba>. 13.
- Гуляєва Л. П. Сучасні тенденції банківської діяльності. Формування ринкових відносин в Україні. Л. П. Гуляєва. 2011. № 1. С. 99-104. 14. Даниленко А. А. Готівкові обмеження : як розраховуватися готівкою підприємствам та фізичним особам. Справочник економіста. 2013. № 10. – С. 76-82.
15. Дзюблюк, О. В. Оцінка ефективності кредитних вкладень комерційних банків / О. В. Дзюблюк // Фінанси України. 2000. №9. с. 149-154. 16. Доходи банків України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34. 17.
- Д'яконова І. І. Поняття банківської системи та особливості банківської системи

України. Вісник Сумського державного університету. 2014. № 1. С. 183-191.

18. Єгоричева С. Б. Організація діяльності банків у зарубіжних країнах : навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 208 с.

19. Єфімов С. Підписи на касових ордерах : збірник систематизованого законодавства. 2016. № 1 : РРО і каса : теорія та практика готівкових розрахунків. С. 58-61.

20. Зміни до інструкції про ведення касових операцій банками в Україні : постанова Правління НБУ : затверджена 11.01.2017 р. № 3. / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=42401189>. Ионов В. М. Математические методы определения качества рабочего места кассира. Расчеты и операционная работа в коммерческом банке. 2006. №4. С.59-69.

21. Інструкція про касові операції в банках України : постанова Правління НБУ: затверджена 14.08.2003 р. № 337. Національний банк України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0768-03>.

22. Інструкція про порядок відкриття і використання рахунків у ⁵⁵ національній та іноземній валюті : постановою правління Національного Банку України : затверджена 18.12.1998 р. № 527. Національний банк України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>.

23. Інструкція про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України : постанова правління НБУ : затверджена 12.12.2002 р. № 502. / Національний банк України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=z0021-03>.

24. Капран В. І. Банківські операції : навч. посібник для вузів / В. І. Капран, М. С. Кривченко, О. К. Коваленко, С. І. Омельченко. К. : ЦНЛ, 2006. 208 с.

25. Кириленко В. Б. Організація обліку в банках : навч. посіб. / В. Б. Кириленко, О. Е. Кузмінська. –К.: КНЕУ, 2007. 316 с.

26. Кириченко О. А. Банківський менеджмент : підручник / О. А. Кириченко, В. І. Міщенко. К.: Знання, 2008. 831 с.

27. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у банках України : підручник Вид. 2-ге, доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2001. 636 с.

28. Клименко О. М. Аудит касових операцій банку. Банківський аудитор. 2005. № 7. С. 9-13.

29. Колесникова В. И. Банківська справа : підручник / В. И. Колесникова, Л.

- П. Кроливецкой. М.: Фінанси і статистика, 2009. 480 с. 30. Консолідована фінансова звітність та звіт незалежного аудитора за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року. URL:
<https://static.privatbank.ua/files/%D0%A0%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82+%D0%B7%D0%B0+2020> 31.
- Корнєва О. Г. Організація обліку в банк. О. Г. Корнєва, О. В. Мірошніченко, Т. Г. Савченко. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ », 2008. С. 112- 117 32. Коробкіна С. Безготівкові розрахунки та шляхи їх вдосконалення. Банківська справа. 2011. № 1. С. 49 - 51.
33. Крупка М. І. Банківські операції : підручник М. І. Крупка, Н. Г. Пайтра. [за редакцією д.е.н., проф. Крупки М.І.]. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені І.Франка, 2011. 312 с.
34. Лисянська О. О. Деякі аспекти управління доходами і витратами ⁵⁶ банку. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Вип. 22. – Суми : УАБС НБУ, 2007. С. 99-104.
35. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках : підручник/ Н. Б. Литвин. [2-ге вид., доп. і перероб.]. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 676 с. 36. Логвиненко А. М. Запобігання органами внутрішніх справ розбійних нападів на банківські. Право і суспільство. Науковий журнал. 2010. № 1. С. 160-163.
37. Логвиненко А. М. Кримінологічна характеристика осіб злочинців, які вчиняють розбійні напади на банківські установи НБУ ім. Вернадського [Електронний ресурс] / А. М. Логвиненко. – 2010. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/pib/2010_3/PB-3/PB-3_34.pdf.
38. Логвиненко А. М. Причинний комплекс вчинення розбійних нападів на банківські установи НБУ ім. Вернадського. : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/DiP/2010_47/8-9.pdf.
39. Макаренко Ю. П. Використання міжнародної електронної мережі міжбанківських розрахунків SWIFT URL:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3392>
40. Матвієнко П. В. Розвиток грошово-кредитних відносин у трансформаційній економіці України. К.: Наукова думка, 2007. 256 с. 41. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України : постанова Правління НБУ : затверджена 02.08.2004 № 361. Національний банк України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi->

bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=v0361500-04. 42. Меншиков А. Гроші люблять лічбу: інвентаризація каси. Баланс. 2010. С. 23-28.

43. Міщенко В. І. Банківські операції : підручник / В. І. Міщенко, Н. Г. Слав'янська, О. Г. Корнєва. 2-е вид. К. : Знання, 2007. 796 с. 44. Мороз А. М. Банківські операції : підручник. 2-ге вид., випр. і доп. / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. К.: КНЕУ, 2002. 476 с.

45. Нестеренко Т. Система платежів по телефону «Телебанк - 24». Вісник НБУ. 2013. № 3 С. 52-56.

⁵⁷ 46. Основи аналізу діяльності комерційного банку : навч. посібник за ред. В. М. Кочеткова. К.: в-во Європейського ун-ту, 2008. 95 с.

47. Основні показники діяльності банків України. Національний банк України: [сайт] – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>

48. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : постанова Правління НБУ : затверджена 15.12.2004 р. № 337 / Національний банк України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0040-05>.

49. Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України : постанова Правління НБУ : затверджена 20.03.1998 р. № 114. Національний банк України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi bin/laws/main.cgi>.

50. Постанова Правління Національного банку України «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою» : затверджена 06.06.2013 р. № 210. Національний банк України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1109-13>

51. Постанова про внесення змін до Класифікатора іноземних валют та банківських металів : затверджена 19.04.2016 р. № 269. Національний банк України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0269500-16>

52. Правове регулювання касових операцій в установах банків URL: <http://mego.info/матеріал/§-1>.

53. Прийдун Л. М. Управління кредитним ризиком як основа забезпечення ефективності банківської. Сталий розвиток економіки. 2012. №2(12). С. 307-313.

54. Примостка Л. О. Аналіз ефективності діяльності комерційних банків. Л. О. Примостка . Фінанси України. 2019. № 4. С. 97-101.

55. Про врегулювання питань здійснення операцій із застосуванням програмно-технічних комплексів самообслуговування : закон України : прийнятий 05.03.2008 № 53. Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua /cgi->

bin/laws/main.cgi?nreg=z0265-08.

56. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму : закон України : прийнятий 20.10.2004 № 249-15. Верховна Рада України. URL:

⁵⁸ <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=249-15>.

57. Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму: закон України : прийнятий 14.10.2014 р. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/249-15>.

58. Про національний банк України : закон України : прийнятий 20.05.1999 № 679-XIV. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

59. Просалова С. П. Банківські операції : навч. посіб. та практикум / С. П. Просалова, О. С. Вовченко. К. : ЦУЛ, 2013. 569 с.

60. Наука молода : зб. наук. праць молод. вчених Терноп. нац. екон. ун-ту. – Тернопіль, 2014. Вип. 21. С. 206-220.

61. Розмош В. І. Дотримання касової дисципліни. Вісник. Право знати все про податки і збори. 2015. № 22 : Витрати на позики. С. 33-34. 62. Розрахунково-касове обслуговування URL: <http://www.privatbank.ua>. 63. Роз'яснення щодо відображення в бухгалтерському обліку операцій із застосуванням програмно-технічних комплексів самообслуговування. Лист Департаменту бухгалтерського обліку НБУ від 05.06.2008 №12-112/708-

7578.URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v7578500-08>.

64. Романова М. І. Основи банківської справи : навч. посібник / М. І. Романова, Ж. В. Устюгова. К.: Центр учбової літератури, 2007. 168 с.

65. Сабан М. В. Організація обліку касових операцій банку та підвищення її ефективності. 2013 . URL:<http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=64619>. 66. Сорокина І.

Комплексний аналіз активів комерційних банків [URL:

<https://www.bankir.ru/avtori/1658898?p=2>.

67. Спьяк Г. І. Облік і аудит у банках : підручник / Г. І. Спьяк, Т. І. Фаріон. Київ : Атака, 2004. с. 328 .

68. Стубайло Т. Місце операційних ризиків у банках України. URL:

http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Un_msm/2007_12/Stuba.pdf. 69. Ступак А.

С. Створення ефективної системи внутрішнього банківського контролю за рахунок діяльності служби внутрішнього аудиту

⁵⁹ банку. Південноукраїнський правничий часопис. 2010р. № 1. С. 274-277. 70.

Табачук О. М. Фінансовий облік у банках. Г. П. Табачук, О. М. Сарахман, Т. М. Бречко. Київ : Центр учбової літератури, 2010. С. 45-66.

71. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності : монографія О. В. Дзюблюк, М. Д. Трофименко В. Бухгалтерський облік операцій з готівковими коштами табанківськими металами в банках України. Вісник НБУ. 2007. – № 4. – С. 46- 52.

73. Усач Б. Ф. Контроль і ревізія : підручник. 6-те вид. К. : Знання, 2005. 253 с.

74. Фурса, Т. П. Роль системного підходу в управлінні банківськими установами. Соціально-економічний розвиток країн: досвід та перспективи. – Львів : ЛЕФ, 2014. Ч. II. С. 18-21.

75. Хівренко О. В. Ведення касових операцій в особливий період. Вісник. Право знати все про податки і збори. 2015. № 14. С. 26-27. 76. Хівренко О. В. Розрахункові документи: особливості оформлення та застосування. Вісник. Право знати все про податки і збори. 2015. № 8. С. 30-33. 77. Циганов О. Р. Банківські операцій : навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. 372 с.

78. Чавага, І. І. Стратегічні орієнтири розвитку вітчизняного ринку банківських послуг. Наука молода : зб. наук. праць молодих вчених ТНЕУ. 2016. № 24. С. 121–129.

79. Чайковський, Я. І. Платіжний оборот і грошовий обіг : навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2012. 336 с.

80. Чайковський Я. І. Платіжні системи : навч. Тернопіль : Карт бланш, 2006. 210 с.

81. Чайковський, Я. І. Удосконалення управління банківськими ресурсами в Україні з врахуванням європейського досвіду. Матеріали XXX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії». Збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький, 2016. С. 28-31.

⁶⁰ 82. Шаповал О. Перевірка касової дисципліни. Збірник систематизованого законодавства. 2006. Вип. 5. С. 143-145.

83. Шевченко Р. І. Банківські операції : навч.-метод. посібник К.: КНЕУ,

2000. 160 с.

84. Шлепина Н. А. Внутрибанковский аудит кассовых операций. Банковские услуги. 2007. № 1. С. 31-38.

85. Шумакова Т. А. Ліміт каси, строки здачі готівки . Бібліотека "Баланс". 2009. №3 С. 19-25.

86. Яніш І. Організація та напрямки вдосконалення касового обслуговування в банку. Банківська система України: стабілізація та драйвери зростання: зб. тез доп. Всеукр. наук. інтернет-конф. Тернопіль: Вектор, 2017. –С. 194-196.

87. Cash Operations: information. – Way of access :
<http://ibaz.ge/en/individuals/cash-operations>

88. Skinner C. The future banking: in a globalised world / C. Skinner. – Way of access: <https://books.google.com.ua/books?isbn=0470512857>

⁶¹ Додаток А

Законодавчі та нормативні документи, що регулюють облік касових операцій в комерційних банках України	
Закони України	Про Національний банк України
	Про банки і банківську діяльність
	Про платіжні системи та переказ коштів в Україні
	Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення
Інструкції НБУ	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України
	Інструкція про ведення касових операцій банками України

	Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України
Положення	Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні
	Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України
Інші нормативні документи	Правила визначення платіжних ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет національної валюти України тощо

62 Додаток Б

**ВИДАТКОВИЙ
касовий ордер N 1256**

15 квітня 2021 року

(дата здійснення касової операції)

ЦЕНТРАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ФІЛІЇ АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

[найменування банку (філії, відділення)]

Отримувач Коваленко Іван Петрович

Назва валюти	Дебет Кредит	№ рахунка	Сума	Еквівалент у гривнях
UAH		3550	3560	3560
UAH		1002	3560	3560
Загальна сума (цифрами)				

Загальна сума три тисячі п'ятсот шістдесят грн. 00 коп.

(словами)

Призначення платежу відрядження

Підстава наказ № 59

Пред'явлений документ посвідчення № 256/1
(посвідчення, перепустка) Підпис

отримувача Коваленко

Підписи банку Касир